List 27. **NOVICE** Tečaj XXVI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 1. julija 1868.

Gospodarske stvari.

Stroški in dohodki od molzne krave na leto.

Vsaka živina, tedaj tudi krava potrebuje hleva, klaje, postrežbe itd. in prevdaren gospodar mora šteti vse stroške, ki jih ima leto in dan, da vé, pri čem da je s svojimi stroški in dohodki.

Vemo sicer, da kmetje navadno ne računijo (ne rajtajo) na drobno; al do tega morajo tudi oni priti, da vejo, ali gre s kmetijo njihovo naprej ali nazaj. Dokler ni bilo davka toliko, kakor ga je dandanes, ni bilo treba, da bi bil gospodar vsak krajcar štel, al zdaj je treba, da mu nenadoma ne zapoje boben.

Štejmo tedaj vse, kolikor ena krava stroškov prizadene po računu, kakor ga je delal „Der stei. Landb.“ tako-le: Ako dobí molzna krava na dan 24 funtov sená ali senéne vrednosti in pa 6 funtov slame za steljo, tedaj znaša to na leto 8760 funtov sená (cent po 75 krajc.) . . . . . 65 gold. 70 kr.

22 centov slame po 40 kr. . . .	8 „	80 „
Plača za deklo (ena dekla na 12 krav, 40 gold. za lon in 120 gold. za živež itd. znaša 160 gold. skupaj, tedaj za eno kravo	13 „	34 „
Obresti (činž) in delež poplačevanja od 75 gld., ktere krava veljá, unih po 6, teh pa tudi po 6 od sto, znašata	9 „	— „
Za hlev	6 „	— „
Za asekuracijo	1 „	50 „
Za živinozdravnika, sol, olje . . .	4 „	— „
skupaj	108 gold.	34 kr.

To so stroški.

Če krava počez vsaki dan dá po 4 bokale mleka, znaša to na leto 1460 bokalov brez tega, ki ga je tele posesalo. Cenimo bokal mleka po 6 kr., tedaj znaša vrednost mleka . . . 87 „ 60 kr.

tele, ki ga je storila krava . . . . 8 „ — „

po takem znašajo dohodki . . . . 95 gold. 60 kr.

Ako odbijemo te dohodke od stroškov, ostane še stroškov 12 gld. 74 krajc. — Al zdaj še nismo šteli gnojá, ki smo ga dobili od krave in ga smemo pričakovati od gori omenjene klaje. Iz 110 centov sená in slame se pridela 225 centov gnojá; cent gnojá moremo najmanj ceniti na 15 kr., tedaj 225 centov po 15 kr. znaša 33 gold. 75 kr., po takem znaša čisti dohodek od ene molžne krave 21 gold. na leto.

Vsi stroški kakor tudi mleko so tako cenjeni, da ni nič prenapeto. Rekel bo morebiti kdo: „saj imam hlev, kaj bom tedaj stanovanje krave v njem še posebno računil?“ Kaj, dragi moj, si si hlev zidal brez stroškov? Drug utegne reči: „kaj bom še činž rajtal od krave?“ Dragi moj, ali nisi za denar kupil krave ali si jo s stroški domá priredil? Krava je kapital in vsak kapital mora biti naložen na činže (obresti).

Tako računi prevdaren gospodar.

Glasi za napravo vrtnarske družbe na Kranjskem.

Kdor pogleda tržne dni na sejm v Ljubljani, čudi se, koliko in dobre zelenjadi in druzih vrtnarskih pridelkov je na prodaj vsak letni čas. Vendar še več bi se dalo storiti.

Poglejmo, kaj in kako.

Pri tukajšnjem vrtnarstvu je to gotovo napačno, da skor vsak prijatel vrtnarstva samotež za-se dela in da še rad skriva, kar ima, le da nimajo drugi. Drugod se take rečí že prav pogostoma nahajajo in niso nobene posebnosti več.

Posebno hvalo zaslužijo Krakovčanke in Trnovčanke, ki se nevtrudljivo gibljejo na svojih vrtih od zora do mraka; one pridelajo na majhnih prostorčkih sila veliko. O krakovskem in trnovskem vrtnarstvu moremo reči, da jih ne prekosí nobena dežela v obilnem pridelku. In to je vzrok, da je navadna zelenjad v Ljubljani tako po ceni, in se prodaja tudi na doljno Štajarsko in na Tržaško. Na istem prostoru, z istim gnojem in z isto skrbjó bi pa se dale še druge več vredne rečí pridelati, ktere v Ljubljano od drugod dobivamo in dragó. Naj spomnimo tù le semen žlahne povrtnine za prikuho, iz kterih mesto Bamberg na Bavarskem toliko skupi, da se živí od te kupčije čez 800 vrtnarskih družin, in Bamberg je veliko manjše mesto memo Ljubljane in kraj ni nič bolj ugoden vrtnarstvu kakor pri nas.

Dajmo premisliti: ali bi se na Kranjskem, kjer je svet na tako male kosce razdeljen, iz mnozih zemljišč ne dalo veliko več dobička vleči, ako bi se obdelovala kakor vrti in se pridelovale žlahna povrtnína in tako imenovane kupčijske rastline? Ali nam ne kaže deteljno naše seme, kterega se veliko prodá v tuje dežele, da bi se dala taka kupčija še odpreti drugim pridelkom, ako bi jih imeli?

Poglejmo na špargelj. Še le malo let je, kar so na kmetih začeli špargelj pridelovati in to z dobičkom, za kterega se nekdaj še nobeden zmenil ni. Ljubljanski mah (morast) je kaj ugoden špargeljnu; če pa nekteri mislijo, da je to že dosti, da pridelajo le veliko špargeljna in jim ni mar, da bi ravnali tudi lep in dober špargelj, v malo letih se bojo prepričali, da bo njih špargelj tako slab, da kupci ne bojo marali za-nj.

Ker sta v Ljubljani zemlja in podnebje ugodna za vsako povrtnino, pač bi jo tukajšnji vrtnarji dobro opra-

vili, da bi se poprijeli žlahnejših sort zelenjadi ali povrtnine kakor so karvijol, brokole itd. Žlahne gobe, šampinjon imenovane, skor nobeden še ne prideluje pri nas, in kako lahko bi se prodajala. Gomoljika (Trüffel) je gotovo na kupe v kranjskih gozdih; ko je bil Francoz gospodar naše dežele, snedel je na kupe te žlahne gobe, — zdaj se je malo prinese na sejm.

Kaj pa s cvetlicami? Cvetlice bi morale biti več kot le za zabavo ali kratek čas. Kdor se s cvetlicami pečá, požlahnuje si svoje srce, lepša si svoje bivališče, in vzlasti ženstvo si z umetnostjo prisluži marsikak goldinar. Pri nas se premalo še obrajtajo cvetlice, ktere kinčajo ravno tako kmetov vrt in okolico kočice njegove, kakor okraj velike palače. Saj ima Kranjec rad lepo okinčane cerkve in oltarje, in to je lepo in prav, pa cvetlice lepšajo tudi vrt, in posebno šolske vrte, pa tudi okolico hiš itd. Al tudi dobiček iz prodanih žlahnih cvetlic naj se nikar ne prezrè. Kar gospôda potrato uganja, da si za veselice, plese itd. tudi pozimi kupuje cvetlice, gré veliko denarja iz dežele v Trst in druga mesta za kamelije in druge žlahne cvetlice.

Kranjec ima marsiktere cvetlice, ki samo v njegovi domovini rastejo, kakor kranjsko lilijo, kranjsko brkončico itd., namesti da bi se izrejale take cvetlice v domačih vrtih in seme njih prodajalo, kupovati se mora v tujih deželah.

Za sadjerejo se je poslednja leta veliko storilo, pa še premalo; dosti je še zemlje, kjer bi se dalo rediti prav žlahno sadje, pa se redí le navadno malovredno. Češpelj (sliv), ki se suhe tako lahko prodajo, še imamo premalo. Ob potih bi se dalo zasaditi veliko drevja, ki bi donašalo korist in bi lepšalo kraj — pa kaj, da se ne manjka hudobnih rok, ki ne prizanašajo cestnemu drevju!

Na Kranjskem bi se moralo gledati, da bi se vzrejevalo drevje in grmovje, ktero divje raste, pa je vredno obdelovanja. Tako na pr. se divje rešeljike (Mahaleb), na ktero se dá dobro cepiti višnja, dokaj nahaja na ostrem Krasu. Nismo slišali, da bi rešeljiko v teh krajih za kaj rabili, okoli Baden-a pri Dunaji pa jo nalašč sadé, da prideljujejo tiste dolge cevke za tobačne pipe, po kterih tudi Turek rad tobak pije. In če pri nas kdo višnje izreja, mora si iz druge dežele naročevati rešeljik, da cepi višnje na-nje, čeravno jih imamo blizo doma — na Krasu. — Tudi ruja (roga, bojca, Sumach, Perükenbaum) se v kamnatih dolinah kranjskih dobí; njegovo perje cenijo barvarji in strojarji. V Siciliji skupijo sila veliko denarja za ruj, in v bližnjem našem Primorskem porabijo vsak grmiček, pri nas pa se nobeden ne zmeni za-nj.

Iz Štange dobivamo veliko in lepih češinj, pa še žlahnejših bi se dalo izrediti in ž njimi kupčija odpreti tudi v tuje dežele. Tudi kostanja imamo veliko, ki bi se dal požlahniti po laškem marúnu.

Če si kdo hoče sadni vrt napraviti in si nakupuje drevesa, mora večkrat mačko v žaklji kupiti, ker prodajavec ne vé imena svojega sadja ali pa je napačno. Živa potreba bi tedaj bila, da bi se napravila drevesnica, iz ktere bi se zanesljivo dobivala taka drevesa, kakoršnih želimo. In kako nam manjka dobro poučenih vrtnarjev in vrtnarskih pomočnikov.

Vsemu temu bi se dalo v okom priti, ako bi možje, kteri imajo znanost in ljubezen do vrtnarstva, stopili vkupaj in bi osnovali vrtnarsko družbo. Ona bi gotovo povzdignila vrtnarstvo in s tem koristila deželi, pa tudi dobiček naklonila tistim, kteri bi obdelovali to ali uno, kar bi se lahko v denar spravilo. Poglejmo le v Trst: pred 15 leti v ondašnjih kampanijah ni bilo druzega kot revno trsje s krevljastimi sadnimi drevesi, kakimi smokvami in murbami; kako pa so zdaj drugače! Osnovala se je družba, in zdaj so tam že 3 veliki trgovci z vrtnarstvom, povzdiguje se reja sadja in cvetlic, in tudi nekteri mandrijani se dobro počutijo s kupčijo krasnih cvetlic itd.

Po izgledu druzih vrtnarskih družeb bi se dala taka tudi napraviti v Ljubljani, ki bi se pečala samo s povrtnino, sadnim drevjem in cvetlicami brez kmetijstva.

Vsak teden bi se shajali družbeniki in pogovarjali; napravljala bi družba razstave, skrbela bi za poduk dobrih vrtnarjev; ako bi si omislila svoj vrt, skušalo bi se v njem to in uno; pomagala bi trgovstvu z vrtnimi pridelki na noge. — Da bi se to moglo zgoditi, treba bi bilo denarnih doneskov. V Ljubljani in na deželi je veliko vrtnih prijatlov; naj bi jih te vrstice navdušile, da ta glas ne ostane glas vpijočega v puščavi!

Tako se glasijo „Glasi za napravo vrtnarske družbe na Kranjskem“, kterim tudi mi želimo, da ne ostanejo glasi vpijočega v puščavi. Pisatelj teh „Glasov“ kaže izvednost o naših vrtnarskih razmerah; on pa tudi vé, kaj se drugod godí, in ker je resnica to, da le združena moč kaj zmore, očitno je, da nasvet „vrtnarske družbe“ je ravno tako moder kakor deželi dobrovoljen. Pa tudi nemogoče ni, da se osnuje taka družba, kajti prijatlov vrtnarstva in cvetličarstva se nam ne manjka, pa tudi tacih ne, ki imajo premoženje, in — kar tudi ni prezreti — tudi tacih ne, ki imajo lep čas se poprijeti stvarí, ktera ne bode brez truda in dela.

O dobrovoljnih „Glasih“, kteri na mnoge strani dajó prav dobre svete, in kteri naj bi se ne prezrli ne v Ljubljani ne po deželi, le to opomnimo, da se o nekterih rečéh preveč tirja in se „Glasi“ sèm ter tjè preveč zibljejo v idealih, nego se držijo djanskega življenja. To hočemo dokazati, in to posebno po tem principu, da producent (pridelovalec) hoče imeti konsumenta (vživalca).

Naše Krakovčanke in Trnovčanke se prav po pravici hvalijo in „Novice“ so že davno rekle: „če vé kdo še za drug tak kraj, kjer se na tako majhnem prostoru toliko in dobre povrtnine pridela, naj reče kje je ta kraj“? Zato mislimo, naj vrle naše krakovske in trnovske gospodinje ostanejo pri tem, kakor so zdaj delale, ker s tem vstrezajo Ljubljani in drugim krajem, kteri iz Ljubljane dobivajo zelenjavo itd., pa tudi sebi najbolj; mi dobivamo od njih dobro zelenjavo tako dober kup, da nikjer tako, in one imajo od nje gotov zaslužek. Ali bi pa imele toliko prislužka ako bi se vrgle na majhnem prostoru na pridelovanje artičók, brokolj, cúk itd? Res, da se štejejo te rečí med žlahnejše, al vprašamo: koliko pa je v Ljubljani ust za ta „gosposka“ jedila? ali bi ne sedele brez zdatne prodaje na trgu, ko bi v svojih jerbasah imele artičoke namesti kolorab itd? Skušnja nam kaže, da iz Trsta privaževana ta povrtnina najde le malo kupca. — V Trstu na pr., snedó angurij (vodene dinje) na cente, v Ljubljani bi se jih celo poletje prodalo morebiti par funtov.

Tudi z „žlahnimi“ cvetlicami je taka; izrejevanje tacih cvetlic se ne more na srce pokladati občinstvu; take stvarí so le priljubljenke (Liebhaberei) malokterih, ki imajo premoženje zato. Sicer pa moramo reči, da že tudi naši vrtnarji izrejajo pozimi za plese in druge veselice gospôske dokaj cvetlic; al če bi tudi še krasnejih in žlahnejših imeli naprodaj, ne bojo taki gosposki štrkovci, ki ne vejo, kako težko se denar služi, šopkov (buketov) kupovali v Ljubljani, ker samo zato, da niso iz Trsta, Gradca itd., nimajo pri potratni gospôdi prave veljave. Saj je znano, da klobuk ženski, če ni iz Pariza, nima vrednosti, in več tacega.

Al vse to se ve, da bo prevdarila vrtnarska družba sama po principu praktičnem, da ni vse za vsako

deželo, vzlasti kadar gré za trgovstvo, ktero ne dela na veselje in kratek čas drugim, ampak le sebi na dobiček.

Starozgodovinske stvari.

Nerimska osebna imena

v napisih rimskih kamnov najdenih na Kranjskem.

Spisal Dav. Trstenjak.

„Wo die Chroniken und Urkunden schweigen, da redet das einzelne Wort.“

Weinhold: die deutschen Frauen im Mittelalter.

Kakor po Štajarskem in Koroškem, so se tudi po Kranjskem ohranili rimski spomeniki, na kterih beremo imena, ki nimajo latinske korenike in oblike. Ta imena*) so bila sopet navadna pri starih Slovanih, in ta enakost imen nam na novo potrjuje resnico vrstic slavnega našega pesnika:

„Od nekdaj stanuje tukaj moj rod.“

Presodimo jih!

1. Secconi (dativ), toraj nominativ Secco = Seko; zarad obrazila primeri staroslovanska osebna imena: Žeko, Doko, Tuko.

Staroslovanska imena iz temata: Sek, so: Seko, Sekur, Sekana (žensk.) Sečko, hrv. Sekovanič.

2. Manuni, genet., toraj nomin. Manunut = Manun; zarad obrazila primeri: Marun, Jarun, Radun.

Staroslov.: Man, Manuš, Manuha, Maniš, Manislav, primeri še českomoravska krajna imena: Manice, Manikovice, Manik, ime karpatske gore.

3. Enina (žensk.), primeri: Mutina, Bažina, Tišina.

Staroslov.: Ena (žensk.), Enik (možk.) Na koroških rimskih kamnih najdeš: Enno, Enicus = Enik. Po Pohorji živé rodbine: Enec. V „Novicah“ sem že ime razložil in dokazal, da Enik, Enina pomenja to, kar latinsko: Lucius, Fulgentius.

4. Buio = Bujo nomin.

Staroslov.: Buj, Bujan, Bujslav od buj, fortis.

5. Eppo, nomin.

Staroslov.: Epik, iz temat. ep = apex, zato imena gradov po Koroškem in Štajarskem: Eppenberg, Eppenstein, Spitzstein, primeri še: Jepca, Jepa, prejotovano, najviše sedlo Grintovca (glej: „Mittheil. des Musealvereins für Krain“ I. Jahrg. str. 7.)

6. Oppalo, zarad obrazila primeri: črtalo, tnalo, oralo, in slov. ime: Lopotalo.

Staroslov.: Opal, Opalenika, Opol, od opaliti, urere, opalati, ardere, bolgar. circumspicere, tueri, opał, polsk. caestus.

7. Aiconi, dativ, toraj nominat. Ajko, zarad obrazila primeri: Borko, Murko, Vitko. Na dunajskem kamenu: Aja (žensk.), na lenčkem (Lienz): Ajula.

Staroslov.: Ajka (starosrbsk.), Ajčon, Sulislavič, starorusko.

8. Ostius (možk.), Ostila (žensk.); zarad obrazila primeri: Židila, Mogila.

Staroslov.: Ost, Ostej, Ostan, Osto, Ostik, Ostoje, od ost, stimulus, aculeus, jaculum.

9. Buco = Buko.

Staroslov.: Buk, Buko, Buka, Bukja, od korenike buk, clamare, rugire.

10. Paconius = Pakon.

Staroslov.: Pakan, Pakoš, Pak, Pakič, Pakoslav, Paka; primeri še obilna krajna imena: Paka, Pakovica. Iz temata pak, so besede: pakost, molestia, damnum, injuria.

11. Sarinus = Sarin, primeri: Belin, Rubin, Milin.

Staroslov.: Sarak, Sara (žensk.), Sarič; bodi-si od sara, ocrea ali sara, sarka, Wildente (srbsk.).

12. Carmeus = Karme, primeri: Gale, Bane.

Staroslov.: Karmin. Na Štajarskem so še rodbine Karme.

13. Laepius = Lep.

Staroslov.: Lepus, Lepa, Lepava, Leposava.

14. Galunus = Galun.

Staroslov.: Galun, Galeš, Gale, Galuša, Galuta, od gal, niger, črn.

15. Rega, žensk.

Staroslov.: Rega (starorusk.), Regula, Regina (slovensk.), Reha, Rehač, Rehaček, česk. Rehar slovenski. (Kon. prih.)

*) Rimski napisi po berilu Schönleben-ovem, Ulepičevem, Knabelnovem, slična staroslov. iz Moroskinovega: Imenoslov. slovanski. Pis.

Državne stvari.

Česko državno pravo.

Českih poslancev ni v državnem zboru dunajskem. Tudi taki nemški časniki, ki niso Slovanom prijazni, priznavajo, da je to ministerstvu in Avstriji velika zadrega, ako tako važni narod, kakor je češki (slovansko-pemski), ni zastopan v zboru državnem, kjer se sklepajo postave in dajejo zakoni za vse dežele. Tak zborov stan ni nič celega — manjka mu nekaj in to prav važnega. Ni po takem čuda, da od vseh strani se želí sprava (poravnava) med narodom českim in vlado.

Že predno se je cesar podal v Prago k slovesnemu blagoslovljenju novega mosta čez Moldavo, ki je dobil ime „Franc-Jožefovega mostú“, govorilo in pisarilo se je po časnikih veliko, da dohod Njih Veličanstva v Prago utegne poravnati razpor češki. Temveč se je to mislilo, ker je Njih Veličanstvo po svojem prihodu v Prago poklicalo tudi državnega kancelarja bar. Beustatje. Kar brž so zdaj nekteri mislili, ker je državni kancelar se dalje časa pomenkoval z voditeljema českega naroda Palackom in Riegerjem, da v tem hipu mora vprašanje zarad sprave rešeno biti. Pač malo umé o politiki tak, kdor misli, da kratek pogovor more rešiti večletno pravdo. V ustavni državi ne gré to tako. Ni nam znano, kaj so se pogovarjali državni kancelar, c. k. deželni glavar, Palacky in Rieger — to pa je prav verjetno, kar je „Politika“ po tem pogovoru iz Prage pisala, da česka reč ne stojí zdaj nič bolje pa tudi nič slabeje kakor pred pogovorom. Vidi se iz tega, da je med omenjenimi gospodi bilo le spravljanje, — od spravljanja do sprave pa, ktero želí svojemu kralju zvesti narod češki gotovo ravno tako iskreno kakor vsak lojalen Avstrijanec, je še dolga pot.

Pa kaj je to, kar Čehi zahtevajo, da se jim dá v konečno spravo?

Odgovor na to dajo „Narod. listi“ tako-le govoreči:

„Za šalo, za kratek čas niso narodi nezadovoljni, najmanj pa kljubuje samo iz šale narod češki, o kterem ves svet vé, da je dobrovoljen.

Cesarska rodovina Habsburška je bila za gospodaríco na Česko poklicana po prosti volji naroda našega, in takrat se je na večne čase zavezala v to, da varuje celoto, samostojnost in svoboščine deželne.

Narod češki se nikdar nikoli ni odkrižal svojih pravic, al kratil in vzel jih mu je absolutizem. Zdaj pa, ko je zginil absolutizem, zahteva narod te svoje pravice

nazaj. Mi smo imeli svoje glavne in deželne zbore. Unih tudi absolutizem ni odpravil, čeravno jih vlada po boji na Beli gori ni več sklicala. Deželne zbore pa smo po stanovskem zastopu neprenehoma imeli do 1848. leta. Tudi smo imeli svojo administracijo, svoje uradnike in deželne sodnike in pa svojega zastopnika — deželnega kancelarja na strani kralja našega. V vseh teh rečéh smo bili popolnoma samostojni in od druzih dežel neodvisni. Te notranje avtonomije še celó po boji na Beli gori nismo zgubili, marveč jo je celó Ferdinand II. v svojem imenu in v imenu svojih naslednikov slovesno in odločno priznal. Še le pod cesarico Marijo Terezijo (1749. leta) je absolutizem nam vzel česko dvorno kancelijo, našo domačo samostojno administracijo in pravosodje.

Naši deželni zbori so se posluževali najvažnejših ustavnih pravic pred in po bitvi na Beli gori, ker oni so dovoljevali novince (rekrute) in davke pa sklepali postave. Davke so dovoljevali naši deželni zbori do 1848. l., — o druzih zadevah jim je absolutizem krajšal pravice. Te glavne pravice je cesar Ferdinand I., ki še živí, priznal 1848. leta.

So li te naše pravice mar le pravlice? Dunajski politiki si ne vejo druzega svetá, kakor tega, da tem našim starejim pravicam nasproti stavijo svoje nove od 1862. in 1867. leta. Zdaj pa se trobi po svetu, da nasproti tem našim pravicam, kterih stvariti nismo pomagali in kterih dozdaj nismo priznali, ni nikakoršnega državnega prava, češ, da „ni pravice zoper pravico“. Naši politični in narodni protivniki trdijo, da je Avstrija že izgotovljena pravna država in da naj mi pred vsem priznavamo to ustavo, po tem še le se oni morejo pogajati z nami. Na to pa mi odgovarjamo: „prvo je pogodba z nami, po tej pa pride še le drugo.“ Ako mi to storimo, kar naši politični in narodni protivniki od nas zahtevajo, bilo bi to toliko, kakor da se mi vdamo jim na milo in nemilo. Po takem bi mi isto storili, kar je storila vlada pri Magjarih, da jim je najprej ministerstvo dovolila, potem pa še le ž njim denarstvene zadeve rešila; nepovoljni nasledek tega pa je bilo to, kar sta ministerstvo in državni zbor sama spoznala, da se je potem moralo v vse dovoliti, kar so Magjari zahtevali.

Al se bode to, o čemur smo si zdaj navskriž z vlado, poravnalo po naših željah, tega ne vemo. Nam se ne mudí, mi lahko čakamo in to tem več, ker je trdna volja našega naroda, da on ne za stopinjo ne zgreši postavne pote. Ali pa se drugim mudí, tega mi ne vemo. Dunajski časnikarji se pač grozno motijo, ako na vse grlo kričijo po svojih listih, da je ljudstvo po deželi drugačnih misli, kakor so voditelji naši v Pragi! Naš narod ni nezrel v politiki; on sam, brez našega poduka, zná dobro ločiti jedro od lupine, teorijo od praktike. Naš narod vé, da mu bo ponóva českega državnega prava „kruha“ dala, zato se drží svojih národnih in političnih pravic.“

To je jedro tako imenovanega „českega“ vprašanja, kteremu vsak pravi Avstrijan želí pravične rešitve.

Dopisi.

Iz Srbije 12. maja. Dr. J. K. (Dalje in konec.) — Okoli Karanovca se je večkrat strašno kri prelivala; okoli današnjega i okoli starega, ki je bil na puškomet od sedanjega, o kterem pa več sledú ni. Se vé, vse je minljivo na svetu. Babilon i Ninive so se izgubile v proteku več vekov; al Karanovac v proteku 60. let!

1789. leta, ko je Lavdon Belgrad pokal, je udaril general Mihajlović s srbskimi četami i samovoljci srbskimi naravnost na Karanovac, i od tod je mahal i tolkel na vse strani; vzel je Kruševac i drl naprej proti Nišu; vzel je Užico, Studenico itd. i je grozil Novemu Pazaru. Iz Karanovca je on Turkom zaprl vsa pota s svojimi na razne strani razposlanimi četami, da niso mogle Belemu gradu v pomoč priti. Povsod so bili pobiti. Takrat se je namreč ves narod srbski nad Turka vzdignil, pod raznimi kapitani, med kterimi je bil najslavniši Koča Petrović, zato se po njem ta vojska imenuje „Kočina krajna“ ali „Kočin rat“, tudi „Nemški rat.“ Črni Jurij je bil takrat koplor pod generalom Radićem in se je hrabro pretepal okoli Užice in Požege itd. Od časa te vojne srbski narod na Avstrijo grozno mrzí, kajti takrat je Avstrija obljubila srbskemu narodu, da ga ne bo dala nikoli več pod Turka priti, ako ji pomogne in se vzdigne na Turka. Narod je Avstriji verjel, se radosten vzdignil, tolkel i zapodil Turke pod dobrimi generali i z avstrijskim orožjem iz vse današnje Srbije i še dalječ naprej. Al Avstrija je delala „račun brez oštirja“; car Jožef II. umrje, i generala Lasci-a krivijo, da se je dal podkupiti i je brez svinca na Turke pokal. Koča Petrović je po izdajstvu prišel živ Turkom v pest, ki ga živega na kol nataknejo. Turki so predrli v Banat, pretepó in zapodijo Avstrijance; na Francozkem je začelo strašno vreti, Avstrija je mogla s Turkom mir storiti in mu vse zemlje takraj Save in Donave dati. Najbolje se pa je junak Črni Jurij na Avstrijo nasrdil, ker on se je v omenjeni vojni izvrstnega junaka posebno pri Požegi in Užici skazal ko avstrijski koplor. Al Avstrija njegovih zaslug ni priznala in ni ga nagradila niti mu dala za znak odličnosti sreberne svetinje na prsi, kakor jih je mnogim manj zaslužnim dala. To je pa Črnega Jurija tako razjezilo, da je stopil iz avstrijske vojske in ko svinsk trgovec v Srbii živel do leta 1804. To leto je on srbski narod navdušil, da je drl na Turka i ga iz vse Srbije iztiral; na svojo roko i pamet i „srečo junaško“ srečno bojeval do 1813. leta, dokler ni na smrt zbolel; zbog tega ni naroda več mogel voditi, nego je moral narod pustiti i Avstrijo i od toda bežati v Rusijo, ker Avstrija ga je imela pod nadzorom kakor nekega razbojnika ali tako na priliko kakor je imela despota Brankovića, prvega pisatelja srbske povestnice, v Hebu (Eger).

Ako ne idemo na Turka, hočem „Novicam“ popisati vse življenje na dolgo i široko slavnega junaka Črnega Jurija, ki je od hlapca, svinskega trgovca, hajduka povzdignil se v vojskovodja i kneza srbskega, ker vrlo je zanimivo njegovo življenje i v povestnici brez primere. On je bil uvek i zmirom poln poštenosti i narodoljubja. Edina nesreča njegova bila je ta, da ni sveta, to je, ljudí poznal i je sebičnike i nesposobnike za ministre i vojskovodje postavljal. Ker je bil pošten skoz i skoz, zato je poštenega tudi vsakega mislil. On ni živel za sebe, nego za narod. Al to mano (pogreška), da ni poznal ljudí, moramo spregledati, kajti težko je samega sebe i ljudí poznati; tudi Kristus, naš Odrešenik, se je prevaril i je med dvanajst apostoli imel neverno izdajico Iškarjota.

Vendar kamo sem zašel s svojim pisanjem. Naj tedaj končam i rečem: Z Bogom za danes!

Iz Maribora. *(Nasvèt ljudskih shodov ali slovenskih taborov).* V „Slov. Gospod.“ pozivlja gosp. dr. M. Prelog v imenu začasnega odbora rodoljube v dogovor, kako naj bi se na slovenskem Štajarskem osnovali ljudski zbori. Shod za ta dogovor bode 7. dne julija ob 3. popoldne v mariborski čitalničini dvorani; do tega časa pa naj se tudi pismene izjave izvršijo. Dr. Prelog začenja svoj poziv s tem, da željo izrekuje,

naj bi zdaj, ko imamo postavno pravico za zbirališča pod milim nebom, se tudi Slovenci po vseh okrajnah zbirali v pogovore, kakor to delajo tudi bratje Čehi, in po tem vvodu prestopi na take zbore (tabore) na Štajarskem ter nasvetuje nektere točke, okoli kterih naj bi se sukale razprave, štajarskim okoliščinam primerne, namreč: „1) Število slovenskih štirskih poslancev v deželni zbor se naj pomnoží po razmeri prebivalcev do 22 poslancev; 2) v štirskem odboru naj bosta dva odbornika Slovenca; 3) naj se napravi odsek c. k. slovenske namestnije štirske; 4) uradnikom služečim na slovenskem Štirskem naj se postavi obrok, doklej imajo biti vešči jeziku slovenskemu v govoru in pismu; 5) slovenska gospodarska šola in slovensko gospodarsko društvo; 6) ravnopravnost jezika na glavnih in srednjih učilnicah; 7) odštevanje prineskov za nemške zavode in ustanovitev slovenskih.

Da pa ta predlog ne ostane na papirji, pozivlje dr. Prelog vse štirske rodoljube, odlikaše, deželne poslance, duhovnike, posestnike, odvetnike, bilježnike, zdravnike, učitelje in uradnike slovenske, kteri se s to mislijo zlagajo in jo hočejo izvršiti pomagati, da se dogovori določen načrt, ki se slavni vladi predloží, tako tudi čas in mesto prvemu slovenskemu taboru na štirskem Slovenskem in za to voli izvršiven odbor.“

Iz Zagreba. Národno našo pevsko društvo „Kolo“ napravi v nedeljo 5. dne t. m. izlet v Jurjevac, s kojim bode spojena svetkovina v spomin tisočletne proslave svetih bratov Cirila in Metoda. Ob 11. uri je svečana služba božja v cerkvi sv. Jurija, ob 1. uri véliki obéd, po obedu poje društvo na raznih mestih perivoja na zabavo občinstvu.

Izpod visokih gorenskih strmin 22. junija. F. P. Sekvestracije, ktera nas je toliko let težila in našemu premoženju res krvave rane sekala, smo se, hvala Bogú! znebili. Pravdali smo se čez 40 let, vendar brez vspeha, le kar smo pravdarskim doktorjem zdajali, brez tega smo bili; prosili smo povsod, kjer smo vedeli in znali; in povsod so nas z nadepolnimi obljubami odpravili, k našemu blagru pa le niso nič pripomogli. Pregovor: „obljubiti pa dati je preveč“, se je pri nas le predobro potrdil. — Pretekli teden je bila v Radolici zopet obravnava zastran gozdov; pri tej priložnosti so se srenje: Kranjska gora, Podkóren, Rateče in Belapeč tako pogodile, da so odstopile vsaka nekaj boršta cesarju, drugi gozdi pa so ostali srenjam v last. Res, da veliko nam je odpadlo, vendar pa smo hvaležni, da je še do tega prišlo; zdaj saj vemo, koliko da imamo in da to, kar imamo, smemo mirno vživati. Tiste gospode pa, kteri so nam k nemili nam sekvestraciji pripomogli, pa vprašamo zdaj: Kaj ste vendar dosegli s tem, da ste nam ta težavni jarm naložili? Ste mar s tem komu kaj koristili? Naravnost vam moram reči, da prav nič! Mar več ste škodovali državi in gozdom, največ pa nam ubogim Dolincem. Povejte mi: ali nam bote môgli kdaj povrniti veliko škodo, ktero ste nam storili? Tukaj gotovo nikdar, tam bo pa prepozno. — Nadjali smo se letos posebno dobrega pridelka, toda zdaj se nam je vse drugače pokazalo. Odkar je sneg skopnil, nam le enkrat še ni dež do dobrega premočil; suša je neizrečeno velika, zemlja je razpokala, trava je do malega zgorela, jaro žito odrasti ne more, druga žita nam tudi ne bodo môgla toliko dati, kolikor so obetala.

Iz Notranjskega 20. junija. — l — S posebnim veseljem pozdravljamo nasvet našega domoljubnega predsednika kupčijske in obrtnijske zbornice gosp. V. C. Zupan-a o napravi domače (kranjske) asekuracije zoper nesrečo ognja. Ta naprava nam je v prvi vrsti potrebna:

Naj naša lastna moč,
Ostane nam v pomoč!

Da pa se ta zavarovalnica brž ko je mogoče ustanoví, moramo si biti sami sebi, to je, drug drugim porok: „viribus unitis“ (z združeno močjo). Da je pa naša ta korist hitreje gotova, treba je deželne postave: „vsak gospodar je zavezan, svoja poslopja in pridelke pri kranjskej zavarovalnici pod kaznijo zavarovati.“ In gotovo se bo letno plačilo precej tako znižalo, da ne bo 100 ne 50, tudi ne 30 kr. od slamnatih in lesenih poslopij, od ceglatih pa še ne 10 kr. od 100 gld. treba plačati. — Zraven zavarstva proti škodi požara je pa še nekaj druzega živa potreba, namreč, zavarstvo za živino, kajti pogin živinčet še bolj pogostoma kakor ogenj ubogemu kmetu sive lasé dela. Gospodje! vzemite tudi zavarstvo živine v pretres, in skalo nepozabljivosti si s tem utrdite!

Od kranjsko-kraške meje 16. junija. — Z — Prinašam Vam drage „Novice“ za nas žalostni popis o prihodnji letini. Rekel bo morebiti kdo: nikoli Vam ni letina po volji! A tak, ki bi nam hotel očitati, bo imel vedno več z nami i mi sami sè seboj skrbi, kajti čem bolj se gozdi in šume brijejo, tem slabeje bomo stali, ne samo gledé na pridelke, temuč v obče. Ne morem si kaj, da ne bi potožil, kako čudno nasprotno si je vedenje naše vlade o gozdnih zadevah: od ene straní si na vso moč prizadeva goličave in kamnite kraške puščave povzdigniti, na drugi strani pa je zopet ona sama kriva, da gozdi ne v letih, ampak v mesecih ginejo, in to po tem, da je dovolila, da se gozdi soseskini razdelijo. Da delitev gozdov med posamne lastnike *) ne bode naše dežele pripravila samo ob potrebna drva, steljo itd. in to posebno na Notranjskem, to menimo, vlada gotovo vé; a tega menda ne vé, da pridemo po tej poti tudi ob naše studence. Po vsem tem bo vse kmetijstvo brez dvombe šlo pod zlo! Kdo je nekdaj mislil — kar se kakih 4—5 let pri nas vidi — da se bo smradljivi dim od požiganja ljubljanskega mahú po naših notranjskih okrajnah razpinjal, kakor se sedaj godí, če količkaj burja vleče. Ali ni tudi to jasen dokaz, da se naši zatiravki „burji“ po tacih vladnih vredbah vrata odpirajo in se tako naše kmetijstvo uničuje? Izsekovanje gozdov je tudi krivo, da kakor hitro se k dežju pripravlja, je pa tudi burja precej na nogah, ki oblake razpodí, in to večidel v družbi sè zahodnim vetrom. Pa tudi če kake kaplje dežja na naša medla tla padajo, vale jih burja posuší.

Al pustimo za sedaj to in povejmo kaj o letini. Ozimina je letos pri nas in skor po celem Krasu zarad ozebenih in po burji osušenih tal zeló malo vredna, ter pičel in slab pridelek obeča. Po vsem jo je tudi stanovitna suša preteklega in pa tega meseca tako redko in špičasto v zrnu in slami naredila, da nam bode komaj pol navadnega pridelka dala. Krompir, koruza, jarovina in sočivje se ravno še sè sušo prepirajo, in če nam izdatnega dežja Vsegamogočni kmalu ne dá, smo — ob ves ta pridelek. Pri držeči ulagi je pa vendar še nekaj upanja do teh pridelkov. Trava je tudi po močvirnih tleh redka, in čeravno bo senó ravno zarad suše bolje nego sicer, dobimo ga četrti del gotovo manj od lani. Po debeljinah močvirnatih se je tudi uže vsa drobinica posušila, senó bo debelo in dobra tretjina ga bo po tacih travnikih mimo lani. Po tančinah je pa uže ob vso nado, kajti trava se je posmodila po neprenehani vročini in tukaj kôsa večidel ne bode nič dela imela. Sadje je neka strupena rosa precej v zavrgljeju ocvrla in umorila. Posebno češplje, ktere so lansko leto ubo-

*) Ako bi lastniki dobljeni svoj kos gozda marljivo gleštali, ima individuelna razdelitev pač veliko prednost pred občinsko lastnino, kajti kar koli je „gmajna“, ni nič vredno: vseh je, pa nobeden nič ne storí za zboljšek. Vred.

gemu kmetu marsikak zastaran žulj ozdravile, so letos odpovedale. Lansko leto so tudi po enih krajih tepke dosti k živežu pripomogle, a letos še cvele niso. Edina češnja je letos nekaj dala. Pri Tomaju, Dutovljah, Skopem itd. so pa tudi gosenice gospodarile ter sadno drevje in drugo tako ošmrčale, da ima božično obličje. Po vrhu vsega hudega pa brijejo tudi kobilice ostalo travo. Uboga živina začenja iz paše lačna hoditi, in po Krasu kmalu vode za ljudí in za živino ne bo. Po takem se nam letos v resnici slaba kaže, v obličju tega, da so uže vsi koti revščine polni. Čeravno drug druzega tolažimo, vendar vsi sè strahom premišljujemo, kaj da bode, ker leto za letom je huje. Nobenega zaslužka ni in letina je slaba, dajanja pa vedno več. Prosijo si ubogi ljudje (kmetovalci) dela v Trstu, na Reki, v Gorici in tudi povsod, kjer ga kaj čutijo; al nazaj hodijo gladni, ker je povsod preveč delavnih rok, za eno jih je deset! Bogajme pa tudi ne dobijo, ker kmet nima nič, bogatín pa sebe gleda in reveža od sebe podí. Uže na preseljevanje ljudstvo misli, a strašijo ga vendar sporočila preselnikov iz ptujih dežel. Kaj bode tedaj in kako bode?! Edina vinska trta se hoče letos obnesti ter ponaša se uže z lepimi grozdi.

Iz Podgadovca blizo Dola ob Kresu. — Če tudi se rad ne pričkam, vendar ne morem molčati na dopis „iz Dola“ v 24. listu. — O ceni tistih konj, ki ju je strela ubila, ne rečem nič — morebiti je številka bila le — tiskaren pogrešek. Kar pa se tiče novega mostú čez Bistrico, ni res, da bi bili poprejšnje županstvo kaki gosposkini ogledi ovirali; saj jih je bilo več, v kakošen namen, ne vem; če bi potreba bilo, bom pa lahko povedal. Tudi ta je prazna, da poprejšnji župan ni s soseščani tako ostro ravnal kakor sedanji, — kolikor tlake, koliko kazen in koliko nepotrebnega dela je bilo, tudi o tem lahko natančen popis dam. O večkrat omenjeni drevesnici pa bi le to prašal: ali se bode v nji več solate in druge zelenjave pridelalo kakor mladih drevesec? — Zavoljo učitelju na dolgu ostalih 49 gold. smo se 17. maja prepričali, ko je župan vso faro skupaj sklical in je vsak prašan bil, ali je plačal ali ne, in takrat se je izvedelo, da samo dva kajžarja nista popred plačala; plačala sta isti dan; kar je zaostal neki polgruntar, zato se ne sme fara raznašati po svetu. To zahteva ljubezen do fare od vsacega farana in vsacega, kdor v fari ali od fare živí. In tako naj bode konec besedí! — Zdaj naj pa povem še hudodelstvo, ktero se je zgodilo 18. dne t. m. ponoči po sv. Rešnjem telesu pri naši farni cerkvi. Na desni strani cerkve je cerkovnik vrata zjutraj odprta našel, odprto pa tudi skrinjo, dobro sè železom okovano in sicer s tremi ključavnicami zaprto. Koliko je vkradenega, ne vem, toliko pa vem, da obligacij je bilo blizo 6000 gld., ki jih je ropar pustil. Po takem sodimo, da ta „prijatel cerkvenega premoženja“ zná saj dobro brati, če ne tudi pisati, in da ni s hribov domá!

Podgadovec.

Iz Ljubljane. Veseli novici, ki jo je prinesel naš list v 25. številki, da nam je železnica gorenska gotova, moremo dodati drugo radostno sporočilo, ktero smo izvedeli od gosp. dr. Tomana, ki je ravnokar došel iz Dunaja, in to zadeva dolensko stran — železnico dolensko. Dr. Toman je namreč v imenu ljubljanskega odbora c. kr. ministerstvo prosil predpravice (Vorconcession) za trasovanje železnice iz Ljubljane do Karlovca ali do kakega druzega kraja v zvezo s hrvaškimi in dalmatinskimi že zdaj obstoječimi ali saj namenjenimi železnicami. Vladi je ta železnica zeló všeč in dr. Toman upa, da se bode prav kmalu začelo trasovanje; zaklad za stroške trasovanja je tudi že dr. Tomanu zagotovljen. Se vé, da jutri še ne bode ta železnica gotova; al dr. Toman je pri gorenski železnici sijajno spričal, da izpelje, česar se loti.

— Za gotovo se pripoveduje, da v malo dneh se začne zopet županovanje visokocenjenega našega župana dr. Coste.

— Nekteri menijo, da je rajnca Marija Svetina, po domače Medijatovka, svoje premoženje zapustila škofijstvu ljubljanskemu. To pa je skozi in skozi napačna misel, zapustila je premoženje svoje — razun nekterih legatov — le za dobrotne namene, med kterimi je odločno imenovala sirotnišnico, in škofijstvo s korarstvom vred ima le oskrbovanje tega premoženja v rokah; pooblastenca tej veliki zapuščini pa sta po sklepu škofijstva in korarstva gosp. korar Pavšlar in dr. Costa.

— Kakor „Danica“ naznanja, sta državna naša poslanca gospoda Lovro Pintar in grof Barbo pred odhodom iz Dunaja izročila papeževemu poročniku na Dunaji za sv. Očeta na Kranjskem nabrani denar (8460 frankov).

— *(Matičin odsek za izdavanje knjig)* je imel 27. dne t. m. sejo, pri kteri je tajnik o tiskanji letošnjih knjig poročal to-le: „Vodnikove pesmi še niso v tiskarnici, ker g. Levstik še ni izročil obljubljenega rokopisa. — „Slovenskega Štajarja“ so gotovi prvi trije oddelki ($8^5/_8$ pôl). Imelo bi se bilo po obljubi štajarskih rodoljubov letos tiskati 8 oddelkov, a 4. in 8. nista izgotovljena, 5. pa je imel nezgodo, da je, kakor g. dr. Vošnjak naznanja, pogorel v požaru pisateljevega rojstnega doma; zarad tega g. dr. Vošnjak nasvetuje, naj cela ta knjiga izhaja še le v prihodnjem letu.“ Odsek gledé na to, da to, kar je natisnjenega, so samostojni trije oddelki, in tedaj za izdajo pripravni, „Matica“ pa bi toliko tiska težko shranjevala leto in dan, je sklenil, da se letos izdá kolikor je že tiskanega, prihodnje leto pa, da se tisk nadaljuje in dovrší. — „Letopisa“ se stavi 8. pôla in prihodnji teden pojde poročalni del „národnega koledarja“ v natis, tako, da bode konec meseca julija dotiskan ves koledar za 1869. leto. — Tudi „Olikani Slovenec“, ki obseže 6—7 pôl, se dovrší do 1. avgusta. — Zavoljo „Stanko Vrazove slovstvene slovenske zapuščine“ vprašala se je „ilirska Matica“, ali ne bi hotela svoji posestrimi slov. Matici izročiti te zapuščine, da jo spravi na svetlo? Odgovor še ni došel. — Gosp. Ferdo Kočevar nasvetuje, naj Matica razpiše nabiranje národnega literarnega blaga. Odsek sklene, da se ta nasvet odboru predloží na razpravo v prihodnji seji, ki bode v četrtek 9. julija popoldne ob 5. uri v mestni dvorani.

— Meseca septembra in oktobra se bojo vojaki, ki so na odpustu (urlaubu), sklicali za vaje z novimi puškami (iglenkami), in sicer vsak le za 14 dni ali še za kraji čas. Sklicalo se jih bo v vsem skupaj na Kranjskem kakih 1500, sklicali pa se bojo v 4 razdelkih vsi.

— V Ljubljani zdaj za nekoliko dni biva gospod Toman, polkovnik v kralj. angležki vojski v Indiji. Častiti naš rojak (Ljubljančan), čeravno 23 let na tujem svetu ni slišal domačega glasú, še vendar precej gladko govorí slovenski.

— Ker bo ljubljanski grad vprihodnje spet jetnišnica za hudodelce civilnega stanú, so v nedeljo ponoči iz grada po železnici odpeljali v Terezin vse jetnike vojaškega stanú, med njimi nektere poprej imenitne osebe.

— Iz gotovega vira nam je gledé na „zastavico“ poslednjega lista došlo sporočilo, da celo letošnje leto c. kr. deželna vlada ni predrugačila nobenega predloga knezoškofijskega ordinarijata, in da tudi zdaj ni pred njo nič tacega, da bi druge misli bila.

— Odsek izvoljen za načrt postav novega društva pod naslovom „Društvo za vresničenje in varstvo národnih pravic“ je dovršil svojo nalogo. Po takem bo mogoče konec tega tedna osnovano postavo predložiti c. k. vladi v potrjenje.

— „Triglav“ naznanja v poslednjem listu, da zarad sestavka v 25. listu „Unsere Deutsch-Liberalen“ (naši nemško-liberalci) toži c. k. državna pravdnija vrednika „Triglava“ po §. 302. kazenske postave zarad pregreška zoper javni mir in red. Glavna obravnava te tožbe bode 2. dan julija dopoldne ob 9. uri.

— *(Nenavadna osvečava ljubljanske čitalnice.)* V nedeljo 28. junija okoli 10. ure zvečer je treščilo v gosp. Sovanovo hišo, v kteri je čitalnica. Gostje, ki so bili v gostilnici in obrnjeni v vogal, kamor je udarila strela, videli so ognjen trak; počilo je kakor iz puške, tako da so najprej pogledali, ali ni kdo puške sprožil v sobi. Še le potem, ko ni bilo videti dima, bili so prepričani, da je udarila strela, ki je v veži ugasnila plinovo luč in raztopila svinec, s kterim je zvarjena železna cev. Plin je bil precej prižgan ter je gorel, kakor popred. V gostilničnih sobah strela ni zapustila sledú, le od stresa je nekoliko ometa odpadlo od stropa; v dvorani pa je v zahodnem vogalu, ki stojí ob nunskem vrtu, skozi strop predrla. Omame ni bilo celó nobene, tudi smradú ni čutil nikdor.

— Spet smo videli izvrstno lepo rdeče grozdjiče, na velicih vejah bolj drevju kakor grmovju podobnih iz vrta gosp. Vode-ta v Dolu.

— Društvo „Sokol“ je napravilo svoj drugi poletni izgred preteklo nedeljo. Zbralo se je v telovadnici Sokolov nad 60 v lični sokolovski obleki in po kratkem nagovoru staroste g. Jož. Debevca in podstaroste g. P. Grazelli-a odšli so z godbo proti Ježici. Bralo se je vsacemu živo na obrazu, da se nadja preveselih ur danes, in ni se motil. — Brzo stopaje za zastavo po taktu godbe pridejo Sokolovci do Urbančeka. Krasen slavolok in smrekice, na kterih so vihrale narodne zastavice, kazale so že od daleč vsacemu, da v tej in v vseh sosednih vaseh bivajo prijatelji Sokolcev. Po kratkem pozdravu zbranega ljudstva odrinejo Sokolovci in grejo pozdravljani in spremljani od ljudstva pod slavolokom pri „ruskem caru“ in županu ondotnemu, pri kterem se le toliko ustavijo, da ga pozdravijo in se za prijazni sprejem zahvalijo, do gostilnice Alešove, v kteri je bil prvi počitek. Tudi tù je bil pozdrav presrčen in vse je Sokolovcem kazalo, da mu nobena sila ne more odvrniti prijateljev. Med tem, ko so Sokolci z mnogimi prijatelji iz Ljubljane pri Alešovih počivali, se je slišal že unkraj Save strel za strelom. Zahvalivši se Alešovim za dobro postrežbo odrinejo Sokolovci spremljani od velike množice proti črnuškemu mostu. Na koncu mosta jih zopet pozdravlja slavolok z napisom: „Na zdravje!“ — „Živio!“ in črnuški možnarji pokajo na griču, da se veselje razlega krog in krog. Sokolci se vrnejo tù na levo proti Gameljnam, kamor pelje lepa cesta v senci in ko prepevaje dospejo blizo spodnjih Gamelj, stopijo v vrsto in stopajo proti vasi. Ko jih vgledajo Gameljčanje, začnó zopet možnarji pokati in grejo jim naproti. Na slavoloku pred vasjó, od kterega naprej je bil nalašč napravljen lep drevored, se je bralo: „Bog živi Slovence naše brate.“ Presrčnega sprejema v spodnjih, srednjih in zgornjih Gameljnah popisati z besedami, ni ti mogoče, dragi bralec, ako sam nisi bil priča. Nalašč napravljeni drevoredi, pokanje možnarjev, živio-klici, srčni pozdravi na mnozih slavolokih: vse to je kazalo, da mu je Sokol mil gost. V gornjih Gameljnah je prišla godba na proti in skoz lični slavolok z naslovom: „Živila Slovenija!“ „Za sv. vero in krščanskega cesarja!“ so potovali Sokolovci proti Šmartnu. V Šmartnu zopet živahen, preprijazen sprejem. Pokanje možnarjev, živioklici ljudstva, slavolok z naslovom: „Živi ves rod slovenski!“ so prepričali vsakega, da tù bivajo navdušeni domoljubi. — Zdaj je pa vse vrelo proti Tacnu. Nekaj streljajev pred vasjo sprejme Sokolovce velika množica ljudstva z prelično zastavo, in tej množici na čelu stalo je 20 deklet, izmed kterih zala Koširjeva Francika s prisrčnim govorom pozdravlja Sokolce takole:

„Častiti domoljubje! Dovolite mi, da vzdignem svoj glas, ter izrečem in Vam naznanim svoje misli v imenu vseh svojih sosedov. Radostno nam bije srce videti Vas, predragi domorodci, pred pragom domačim. Srčna hvala Vam, da ste nas razveselili in počastili danes s svojim prihodom, in da hočete obiskati našo cerkvico. Neizrečeno smo veseli, da imamo danes priložnost pokazati Vam, dragi bratje, da tudi mi ljubimo narod. Zagotovimo Vas danes vedno biti z Vami enacih misli. Zatoraj zdihnem z Vami vsemi iz globočine srca: Oj da bi nam previdnost božja dala, da bi vera rodila slogo in ljubezen, da bi se pobratil narod v teh k večni slavi po besedah pesnika:

Če nam je ljubezen mati
In sloga nas pobrati
Večna bo Slavjanom čast.

Zatoraj, delajmo za vero, dom, cesarja, da nam Slave bo sijala zarja, pokažimo, da vsi, vsi smo korenine prave, otroci Slave. Saj vikše dolžnosti in slavniše ni, kot za domovja čast, blagor in srečno rast delati, dokler naš Triglav stojí.“

Po končanem govoru so pripela zala dekleta vsacemu Sokolcu šopek cvetečih rožic na prsi. Po krepkem odzdravu g. Nolija so dospeli kmalu v Tacen, kjer so tudi bili drevoredi narejeni in na 3 slavolokih se je bralo: „Na zdravje“, „Bog živi Slavjane“ in „Vse za vero, dom in cesarja!“ Tù je bila sv. maša, pri kteri so naši pevci, kakor je to že navada, izvrstno peli. Po opravljeni službi Božji se napoti zopet vse proti Koširju na kratek počitek. In spet možnarji pokajo in velika množica zbranega ljudstva jih pozdravlja in igrate jim dve godbi. Ustavijo se na Koširjevem travniku: prijazno pomenkovanje, petje, godba, ples — vse to je dalo času perutnice, da kar na enkrat je bila pol treh popoldne. Tromba zapoje in naglo so Sokolci v vrsti, da z veliko množico korakajo proti Vižmarjem, kjer jim doni zopet pokanje možnarjev. — Vižmarčanje jim izročé pismeni pozdrav; po srčnem odzdravu in izrečeni zahvali se napotijo naprej, da pridejo na obed v Št. Vid. V vasi, v kteri so bili tudi lični slavoloki napravljeni, jim pridejo naproti iz Št. Vida trije fantje, pravi junaci, na konjih, in tako je šlo vse navdušeno proti Št. Vidu, kamor jih je vabil slavolok z naslovom „Bog daj srečo!“ Kmalu so dospeli do Kraljiča; pri vrtnih vratih je dobil vsak Sokolovec šopek. Tù je bila glavna postaja. Hitro so vsi sedeli za mizami za obed pogrnjenimi. Med obedom je vedno več gostov prihajalo iz bližnjih vasí, iz Ljubljane, iz Kranja, iz Loke, tako, da niso dobili na vrtu več prostora in se jih je moglo veliko na travnik vmakniti. Danes je bilo prav pravo ime „Kraljiču“, kajti kraljevalo je veselje, kakor da bi bili v raji. „Beseda“ se je po 5. uri začela z govorom, kterega je govorila mlada deklica Kraljičeva z veliko pohvalo tako-le:

Iz vseh obrazov sije radost živa,
Povsód veselje glasno se odkriva,
Topóvi z gričev pokajo pozdrave,
Povsód vijó slovenske se zastave,

In lok za lokom olepšáva cesto,
Slovesnost oznanjuje vsako mesto,
Cvetoče deklice, mladí junáki,
Žené, otroci, stari že možáki
Iz krajev raznih semkaj so se zbrali,
Da z nami bi svečanost praznovali.
In kaj pomenja to gibanje glasno?
Kaj hrup letá in pripravljanje krasno?
V Šent-Vidu se veseli god praznuje,
Vsa fara naša dánes se raduje,
Da si učílnico je vstanovíla,
Ki v nji bo nje mladína se modríla;
Radúje pa se poleg tega tudi,
Ker društva slavnega pri nas so údi;
Priletel „Sokol“ k nam je plemeníti;
Sprejéti ga in sebe ž njim čestíti
Želímo, njega srčno pozdravljáje, —
Naj vé, da je prišèl v domače kraje!
Tedaj veselja dvojnega nam sreča
Ob enem dviga srca plamenéča.
Naj tôrej bi učilníca cvetéla,
Sadú stotéro blazega iméla,
In Bog nam blagoslovi to napravo!
Bog živi „Sokol“, daj mu vspeh in slavo!
Kar z nami vred gotovo vse Posavje
Želí mu, kliče z nami vred: na zdravje!

Potem so pela Št. Vidska dekleta tako ljubko, da ploska ni bilo ne konca ne kraja, dokler niso ponovile nekterih pesmic. Da bi hoteli o burki „Kljukec je od smrti ostal“, še kaj pohvale pisati, nosili bi le vodo v Savo.

Po igri se je zopet začelo živahno gibanje na obširnih prostorih Kraljičevih in trajalo je do mraka. Le prehitro so dali ljubljeni gospod fajmošter osmo uro biti — kaj kmalu potem je trobenta zapela na odhod. Društvo in njih spremljevalci se napravijo na pot v Ljubljano. Po vsej poti jih ljudstvo prijazno pozdravlja z živio-klici in v Šiški začno streljati, ko slišijo, da se Sokolci bližajo, akoravno se je takrat precej huda ploha vlila. Brez najmanjše nezgodice je pripotoval Sokol v svoj tabor ljubljanski. Tù ni bilo treba nobenih žandarjev in nobenih druzih varhov — ljubezen naroda mu je najbolji varh, in to se je kazalo zopet danes očitno in tako, da si „Sokol“ ta dan zapiše sè zlatimi pismenkami v kroniko svojo.

— **(Zahvala.) Prebivalcem vasi Stošce, Ježice, spodnjih, srednjih in zgornjih Gamelj, Šmartna, Tacna, Vižmarjev, Št. Vida in Šiške in vseh vmes ležečih manjih vasi se zahvaljuje za ljubeznjivi, prijateljski, ob enem tudi sijajni in velikanski sprejem pri izgredu dne 28. junija odbor Sokolov.**

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Po 13mesečnem zborovanji je državni zbor dunajski zdaj do 1. septembra odložen, vendar se menda ne bode spet sklical 1. septembra, ker se 22. avgusta pričakuje sklic deželnih zborov. Državni zbor je v tem času 98 postav deloma dovršil, deloma pričel; 59 je že potrjenih od Njegovega Veličanstva, 27 pa še ne; 12 postav se še le snuje; med temi postavami jih je 18, ktere je državni zbor sam sprožil. Deželam, ktere zadevajo nove postave, gré sodba: za koliko se bo po njih okrepil notranji red in državna veljava navzunaj, — za koliko se bode razvilo duševno življenje različnih narodov, — ali bo zlato solnce narodne ravnopravnosti posijalo pred vrata vsacemu narodu, — ali bo cerkev naša katoliška popolnoma svobodna, — ali se bode povzdignilo kmetijstvo, obrtnijstvo in kupčijstvo in po vsem tem blagostanje državljanov itd. V važnih zadevah državnih se je dunajski državni zbor uklanjal glasoviti „Zwangslage“ (sili), ki se je kakor bleda nit iz ogerskega zbora vlekla skozi mnoge najvažnejše razprave dunajskega zbora; ali je ta „Zwangslage“, ki je uničila staroslavno ime „Avstrije“ in na njeno mesto postavila Cislajtanijo in Translajtanijo, v stanu zidati trdno, stanovitno poslopje, učila bode še le skušnja, in to temveč, ker v Cislajtaniji ni še rešeno česko vprašanje, v Translajtaniji pa ne hrvaško ne srbsko ne erdeljsko razun še mnozih druzih važnih narodnih vprašanj.

— Dve reči delate živo razgibanje v ministerstvu: ena je ostri govor papežev zoper nove verske postave, ki je, kakor časniki pripovedujejo, ministra dr. Giskro tako razsrdil, da je zahteval, naj se pri tej priči slovó dá papeževemu poročniku na Dunaji, vendar temu niso pritegnili drugi ministri; — druga reč je sprava s Čehi, za ktero si posebno prizadeva državni kancelar Beust, kteri se je ministerstvu zeló zameril s tem, da je brez njih znanja in dovoljenja se v pogovor spustil s prvaki českimi. Za gotovo slišimo, da se nit sprave prede naprej in da ni nemogoče, da bi se doseglo porazumljenje.

— Nekdaj zeló mogočnega gospoda, tudi na Koroškem, Kranjskem in Hrvaškem znanega c. k. dvornega svetovalca pri c. k. najviši sodniji dunajski Schwab-a so unidan zaprli zavoljo goljufnega ponarejanja menjic in drugih pisem.

Hrvaško. — Kakor se kaže, se hrvaška deželna deputacija vendar ne bo dala v kozji rog vgnati po ogerski. Hrvatje nočejo, da bi Reka bila ogerska; v skupne stroške nočejo plačati več kakor 1 milijon in pol; Ogri zahtevajo 3 milijone in 700.000 gold., — Hrvatje hočejo, da so njih uradniki domači ljudje in da iz peštanskega ministerstva, v kterem sedí tudi en hrvašk minister, vsi razpisi in dopisi jim dohajajo v hrvaškem jeziku.

Česko. V naši deželi je prav živahno življenje. Narod se po več krajih zbira v ljudske skupščine in se posvetuje o deželnih potrebah; vrednike časnikov pa sodnije tudi prav pogostoma zapirajo in z globami kaznujejo.

Ogerska. Ministerstvo je zbornici poslancev predložilo novo rekrutno postavo v prevdarek in sklep.

Rim. — V skrivnem zboru 22. junija so sv. Oče popolnoma zavrgli verske postave, ki jih je naredil dunajski državni zbor in vsled svoje apostolske postave izrekli, da so te postave na vekomaj neveljavne.

Srbija. Danes je važni dan za Srbijo; narodna skupščina voli si novega kneza; skor gotovo je, da bode izvoljen 14letni Milan Obrenović, kterega so pri dohodu v Beligrad 23. u. m. sijajno sprejeli. Glavár zakletnikov, ki so kneza Mihajla umorili, je advokat Pavl Radovanović.

Monakovo. Grof Chorinsky, bivši cesarski nadlajtenant, ki je pomagal svoji ljubici Juliji Ebergeniji, da je zavdala ženo njegovo v Monakovem, je bil 27. dne u. m. na 20 let v ječo obsojen. Zemlja ni kmalu nosila tako zavrženega človeka kakor je ta grofovski hudodelnik; vse žive dni je stregel prav po živinsko le po ženstvu: Kurent je bil njegov bog!

Listnica vredništva. Gosp. Sl. v Čep: Občinska postava je veljala zarad domovinskih pravic od 1859. do 1863. leta, ko je domovinska postava postala veljavna.

Kursi na Dunaji 30. julija.

5% metaliki 57 fl. — kr.	Ažijo srebra 113 fl. 10 kr.
Narodno posojilo 62 fl. 50 kr.	Cekini 5 fl. 51 kr.

Odgovorni vrednik: **Janez Murnik.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.